

ACC. N:R M. 16752:1-20.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Anna-Lisa Karlsson*
Härad: *Torna* Berättare: *Olga Jönsson, Ö. Törn 9*
Socken: *Ö. Törn, Lund* Berättarens yrke: *fru*
Uppteckningsår: *1965* Född år *1898* i *Ö. Törn, Lund*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

*Uppteckningar om Ö. Törn efter ommes fråge-
lista.*

s. 1-20.

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16752:/

Farfar och far har haft Ö.Torn innan.Far föddes 1869 här på Ö.Torn nio.Han hette Ola Christensson och var gift med Cecilia Jönsson född på Ö. Torn 5 1876.Själv är jag född 1898. 1897 brann hela gården ner.Alla djur brann inne och en ryktare.Det var den 30 april.

Byn kallas också Skinnartorn,men jag vet inte varför.Mor nämnde det då och då för att vara rolig.

Inga förändringar i bybebyggelsen har ägt rum förutom att den gamla skolan nu har blivit La Strada. Där uppe har också en bensinmack byggts. Bygatan har sin gamla sträckning kvar.Jag tror att Ö.Torn 16 är den älsta byggnaden och sedan Ö.Torn 3.

I trädgården hade vi förr en stor damm med brygga,men mormor lät lägga igen den,för farmors mor drunknade i den.Ingen ändring har skett i ägoförhållandena.Gården är på 36 har.

När vi talar om byn menar vi gamla Ö. Torns by och här uppe vid Getingevägen säger vi "vi här uppe vid landsvägen".Vi har alltid haft fin kontakt med dom i byn för mormor och morfar bodde där nere.Magnus Jönsson var min morbror.

LANTBRUKET.

Gården är alltså på 36 har och jag och min man brukar den sedan 1938,då mor och far flyttade in i ett hus härintill på gården.Inga handlingar finns det kvar,vad jag vet.

Nu odlar vi vete,korn,havre,blandsäd och betor,men också oljeväxter.Mest odlar vi emallertid vete och korn.På fars tid odlades här på gården

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16752:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

vete, korn och havre. Vi har inte så mycket djur nu som förr, men vi odlar fortfarande klöver som foder åt djuren. På fars tid odlade vi även litet lin och hampa, som vi själva beredde och vävde dukar av. När far skötte gården var växtföljden i regel träda ett år, vete nästföljande år och tredje året betor. Varken svedjebruk eller brännodling har förekommit här.

Utsädet betades eller köptes och det händer fortfarande ibland, att vi använder eget utsäde.

Kreatursspillningen lades i gödselstan och spreds sedan ut på markerna. Nu används ju mest konstgödning och gjordes så även under fars tid.

Far använde alltid jämplog och köpte självbindare någon gång i början av 1900-talet. Nu låter vi tröska allt på maskinstation, men innan hade vi tröskverk på logen.

Kvarn till fodersäd har vi alltid haft själva. Den andra säden lämnade vi till Lund men förr också till möllan i Odarslöv, som maler ännu. Johansson äger den. Före 1937 sålde vi till Hans Bengtsson men numera alltid till Centralföreningen.

På gården har funnits en liten äng och den finns ännu. Där växte här- ligt grönt gräs och många vackra blommor.

Höet slogs förr med lie, stackades och kördes sedan in i en så kallad höstavagn av trä. Nu kommer maskinstation och pressar det.

Hästräfsor av järn fanns redan under fars tid.

En liten köksträdgård har det alltid funnits på gården, och i den od-

ACC. N:R M. 16752:3.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

lades alla slags grönsaker bl.a. tomater. Endast för husbehov.

BOSKAPSSKÖTSEL.

Far hade 8-10 hästar, 25 kor, 10-12 svin, 4 får och 30-40 höns, men aldrig några bi. Nu har vi inga hästar, 20 st. kor, 15 st. svin, inga får och ett 50-tal höns och inga bin. Far ^{hade} sina nötkreatur för mjölkproduktionens skull men sen 4-5 år tillbaka har vi djuren för köttproduktion, men vi säljer litet mjölk ännu.

Här i Ö. Torn har vi alltid använt hästar som dragare, aldrig oxar eller kor. 1938 köpte vi vår första traktor och nu har vi två stycken.

Ungdjur, kor och grisar håller vi för köttproduktionen. Sen 5-6 år tillbaka skickar vi djuren till slakteri för slakt. På fars tid kom morfar hit och stack grisarna. De andra sköts. Hästslakt har aldrig förekommit här på gården, ty dom skickades alltid till slakteriet.

Vi har aldrig mjölkat våra djur mer än två gånger om dagen, nämligen kl. 6 och kl. 18, men jag vet att de förr mjölkades tre gånger och då kl. 5, 11 och 18. Redan under första världskriget skaffade far mjölkkningsmaskiner och mjölken förvarades i kannor, som fick stå ute under natten. Vi har ingen separator nu men däremot hade vi en under den tid då mul- och klövsjukan grasserade på gården, och då vi var tvungna att behålla all mjölk själva. Mor kärnade smör någon gång då och då och även jag har tvingats göra det under krigstid och mul- och klövsjuketid. Träkärna och glaskärna har använts.

Höns har vi haft både för kött och äggproduktion och endast för hus-

ACC. N:R M. 16752:4

hålllets räkning. Ankor har vi endast haft en gång under ett år.

Nötkreaturen är av låglandsras och hästarna var i regel ardennerhästar. Sen 1950 är vi med i seminförningen.

Djuren har utfodrats med hö, halm, betor, blast och massa. De stallfodrades under hela vintern. När djuren var på bete var de alltid tjuvrade.

Efter som vi alltid haft tillgång till veterinär här i Ö. Torn är det han som har tagit om hand skadade och sjuka djur.

Här på gården finns loge, ladugård, svinhus, magasin och traktorgarage. Svinhuset är byggt 1905 och allt det andra efter branden 1897.

I bostadshuset finns ingen värmeledning utan värms upp med kaminer och kakelugnar. För sju år sen inredes badrum, VC och samtidigt moderniserades köket.

Genom reklam, utställningar och Hushållningssällskapets skrifter fick vi reda på nyheter inom jordbruket. Man gick också och tittade på grannarnas nyinköp och skaffade sej på så sätt kunskap om redskapens och maskinernas duglighet.

1919 genomgick jag Kristinehamns praktiska skola och 1921 Hvilans lantbruksskola.

ARBETSLIVETS OCH ÄGANDERÄTTENS ORGANISATION.

Farföräldrarna har bott här på gården, som sedan övertogs av far och mor. Vi var tre barn och nu har jag och min man gården, och vi har inga barn.

Till betor och skörd anställdes extra arbetskraft. Far hade två drängar,

4.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16752:5.

två jungfrur och en ryktare, som skötte kor och grisar. Ingen minderårig arbetskraft anställdes, men vi hade en barnjungfru och en vaktepåg, som vaktade grisarna på fars och mors gård. Tjänstefolket härstammade från husmän eller från lantbrukare med små jordbruk. Tjänarna stannade länge eller tills de gifte sej.

Drängarna skötte hästarna och arbetet på åkrarna. Jungfrurna skötte det inre jobbet och dessutom betor och trädgård.

Förr i tiden när man högg höet med lie samarbetade bönderna med varandra. När höet var inkört hölls höstagille och då äts bruna bönor, fläsk, köttbullar och risgröt och så drack man brännvin till.

Ångtröska hade vi gemensamt med grannarna. Vi var sex stycken om den.

Centralföreningen bildades någon gång på 1940-talet och det var Anders Nilsson i Vallkärra som grundade den. Innan Centralföreningen hade lokalföreningar funnits. Nilsson på Hummerup stiftade Andelsmejeriet 1938. På 40-talet någon gång bildades Andelsslakteriet. På 90-talet lämnade hela Ö. Torns by sin kvällsmjök till hökare i Tomegatan. Mormor sålde smör till en professor i Lund.

Ingen byastämma har förekommit i Ö. Torn men däremot sockengille, där skördeuppskattningen beräknades och skickades in till ordföranden i hela sockengillet, som sedan hade sammanträde med Hushållningssällskapet.

BINÄRINGAR.

Skomakare och smed har funnits i Ö. Torn. Ljungberg hette skomakaren och smeden Olander och Nyström och Alström i byn. Skräddare bodde det en vid vägen till Stockholm.

5,
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16752:6.

Smeden hade många lärlingar och vid nyår smiddes det nya året in. Det gick till så att man bultade och slog på städet.

Här i Ö. Torn har funnits en affär, och det var Håkanssons. Den sålde specerier, men var bara öppen några år fram till 1905.

Några andra utkomstmöjligheter har inte funnits i Ö. Torn, om vi inte ska räkna att smeden Nyström spelade trumpet på fester och på det sättet fick in lite pengar.

Någon uthyrning till sommargäster förekommer inte.

Flykten från landsbygden märker vi inte så mycket här, då de som arbetar i stan oftast bor kvar i Ö. Torn. Nån gång på 40-50-talet började man ta plats i stan och då naturligtvis främst i Lund. Ungdomarna blev hembiträden, gesäller, snickare eller tog plats i någon fabrik.

Ingen som helst sommarstugebebyggelse finns i Ö. Torn.

Ja visst ja Anna Måns vävde ju litet och sålde. Hon bodde i korset i det s.k. röda huset. Man kunde beställa hos henne och för ett kläde tog hon 1 kr. och 50 öre.

SOCIALA GRUPPER OCH RELATIONER.

Arrendevillkoren för de olika gårdarna berodde på gårdarnas storlek. Kontrakt gjordes upp på 20 år. 1946 övertog stiftet byggnadsskyldigheten.

Hantverkarna behandlades naturligtvis som alla andra och deltog även i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16752:7

7
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

våra fester. De umgicks med kunderna och skilde sej inte från oss varken i seder, bruk eller klädsel.

Tjänstefolket hörde inte till familjen. Vi tilltalade dem med förnamn och de äldre med efternamn. De bodde i en annan länga, drängarna i ett litet rum hos hästarna och ryktaren hos korna. Ingen av dem ville flytta in i en särskild kammare. De hade det varmt och skönt där de bodde. Vi åt tillsammans med tjänstefolket naturligtvis och jul, nyår och midsommar firades tillsammans med dem. Tjänstefolket umgicks mest med varandra men även med gårdens ungdomar.

Studenter ansågs förr som högre ting, men de var bra. Stadsborna var också bra.

Sin äktenskapspartner sökte man oftast inom den egna socknen. På lördagarna for man till Fågelsång och dansade och träffade massor med ungdomar.

Någon dräktskillnad mellan olika samhällsgrupper har jag aldrig lagt märke till.

BOSTAD OCH HEMINREDNING.

En byggmästare från Södra Sandby byggde huset. Han hette Hammarlund. Det är ett stenhus och har varit så alltid liksom tegel på taket.

De s.k. finrummen var stängda under vardagarna, för där skulle gäster tas emot. Vi hade också särskilt sov-rum för gäster.

Elspis sattes in 1938, dessförinnan hade vi järnspis. Den säregna kakelugnen, som finns här på gården, murades upp av Mildner. Den kom ifrån konsul Wessners hem. 1898 anskaffades de första järnkaminerna och fotogenlampor användes fram till

ACC. N:R M. 16752:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

1919, då byn elektrifierades.

Förr var alla taken i husen målade, men nu finns endast ett kvar, som gjordes av Almström 1898. Dessutom finns en halv väggpanel, som också är målad.

Korkmatta fanns innan 1914.

Flera släktmöbler finns exempelvis chiffonjéer, som är över hundra år gamla, en kista målad med 1936 och flera gamla klockor. Vi anser alla våra gamla ärvda möbler vara fina.

På väggarna förr i tiden hade vi här bonader, tavlor, tallrikar, kungapor-
trätt bl. a. Oskar II och Erik XIV och jakttavlor. Under första världskriget köpte vi de första stora mattorna liksom röda mahognymöbler och piano. Att man sandade på golven har jag hört talas om och det gjorde man förr att lättare kunna hålla rent.

MAT, DRYCK, HUSGERÅD OCH MÅLTIDSSEDER.

Inga bestämda rätter på bestämda veckodagar, men oftast sill och potatis på morgonen förr. Måltiderna under fars tid var följande: kaffe kl. 6, frukost kl. halv sju, sill potatis och mjölk, kl. 11 lillemiddag, smörgås, kaffe, ost, korv, kl. 12 middag, kokesmat, kl. 12.55 kaffe, kl. 16.30 merafton, potatis, äggekage och fläsk och kl. 20 mjölk och bröd. Man åt med hornskeidar ut gemensamt fat.

Jag har aldrig ätit hästkött för motviljan mot det var stor, ty hästen var ju en trotjänare.

Fisk äts och mest sill och torsk och ål och så naturligtvis lutfisk till

ACC. N:R M. 16752:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Mormor och morfar sökte en gång hos en klok för sår på benet efter hästspark. Åsenpågen kallades han och han tog betalt för sina tjänster. Den sjuke behövde inte själv följa med, utan det räckte att man tog med ett plagg, som tillhörde denne. För engelska sjukan sökte man hos en kvinna i stan. Jag kommer inte ihåg riktigt hur det gick till men man fick en bindel med tjära på att bära runt handleden. Jag har faktiskt varit med om det. Sjukhus sökte man endast vid epidemier.

Förlossningar utfördes i hemmet med hjälp av en barnmorska från Lund. Modern låg cirka en vecka efter förlossningen. Barnen amrades tills de kunde gå.

Vi badade i baljor, som vi hällde varmt vatten i. I brygghuset tvättade vi med soda och såpa. Vi skicka bort tvätten och har därför ingen tvättmaskin. Eljárn skaffade vi, när vi fick elektriskt här 1918 och handmangel har vi haft så länge jag kan minnas.

SOCIALVÅRD.

De fattigaste som bodde i Ö. Torn 4 i det så kallade kommunalrummet fick understöd genom kommunen. De arbetade när de kunde och annars fick de mat på gårdarna. De bodde fritt i kommunalrummet och fick lite pengahjälp. Till jul fick de pengar, och bönderna tog hand om dem vid högtiderna. Alla ansåg att hjälpen var bra.

Förr tog alltid barnen hand om sina gamla föräldrar och byggde undantagsstuga till dem. Föräldrarna hjälpte barnen då och då för att ha något att göra, men nu sköter fruarna lantbruket medan mannen arbetar i stan. Här på gården har aldrig

ACC. N:R M. 16752: //

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

någon gammal ogift släkting bott.

BEMÄRKESEDAGAR I FAMILJEN.

Dop skedde i regel i hemmet och efteråt hölls kalas för släkten. Första barnet skulle farmor bära men här på gården gjorde mormor det. Andra barnet skulle bäras av mormor men hos oss av farmor.

Konfirmation hölls förr i Domkyrkan, men numera i Allhelgonakyrkan. Efter konfirmationen blev flickornas kjolar längre, och pojkarna fick börja använda långbyxor, krage och slips. Efter akten bjöds släkten på middag i hemmet.

Skolavslutningar och examina av olika slag. Prästen höll avslutningar här i skolan i Ö. Torn.

Förlovning firades inte med någon fest och kungjordes inte i någon tidning. Kvinnan och mannen fick var sin ring av guld.

Lysning. Andra lysningsdagen firades hos henne och tredje hos honom. De som kom och uppvaktade trakterades antingen med mat eller med kaffe och smörgås.

Bröllop firade vi i kyrkan och vigdes i närvaro av endast ett par vittner. Vi hade annons inne i tidningen, men inget kalas efter vigseln. Den här gången var det bara frun, som fick guldring.

Silverbröllop och guldbröllop har inte vi firat, men när jag var 13 år, firade min moster silverbröllop med stort kalas för släkt och vänner. Hon var helt gråklädd och bar silverax i håret medan han var klädd i bonjour och randiga byxor. Silverbröllopparet mottog presenter, och dessa var alla av silver.

ACC. N:R M. 16752:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Begravning. När mor var död lades hon i salen och där byggdes upp ett altare och rummet kläddes med lakan, ljus och buxbom. Allt skulle vara vitt. Begravningen ägde sedan rum på Lunds norra kyrkogård. Grannar och vänner lade ut grannris på gatan och hela begravningsvägen. Kransar beställdes i blomsteraffärer i Lund.

Födelsedag och namnsdag. Den enda namnsdag vi firar är Anna-dagen. Av födelsedagar är femtioårsdagen den största och den har vi alltid firat här hemma på gården med kalas för släkt och vänner.

För en så där 10-12 år sedan började det bliva modernt att anordna festmiddagar ute exempelvis på Åke Hans, Östarp, Sandby eller La Strada.

HELGER OCH FESTDAGAR.

Nyår firades och firas hemma på gården tillsammans med familjen, tjänarna och andra ensamma människor, som bjöds in. Vi åt alltid till nyår lutfisk, revbensbjäll, risgröt, sylta och rödbetor.

Trettonhelgen firas inte numera, men förr firades det som nyår. Man lekte sällskapslekar och spelade kort. Efteråt drack vi kaffe och åt kakor. Inga stjärngossar.

Fastlag. Varje fastlag åt vi fastlagsbullar. När vi gick i skolan ordnades där ett fastlagsgille för oss ungdomar. Då dansades det efter dragspel och då fick man kaffe och choklad och smörgåsar. Inga särskilda lekar lektes i fastlagstid, men däremot anordnades slädpartier i februari-mars någon gång. För slädpartiet stod något par på en gård och efter färden till Lund och Sandby med slädar och hästar och bjällror, ordnades dans på samma gård, och så fick vi mat eller smörgås.

Fastlagsris har funnits så länge jag kan minnas.

ACC. N:R M. 16752:13.

Påsk. På långfredagen gick man till nattvarden. Kvinnorna bar då svarta kläder och männen frack. Den dagen skulle allt vara stilla. S. k. blåkullakäringar klipptes ut och vi ungar fäste dom på tjänarna. Äggen färgades, men några särskilda ägglekar har jag aldrig varit med om att leka. Drängarna och pigorna fick till påsk alltid ett tjog ägg och en halv kaka bröd per man. Alla fick lika mycket.

Valborgsmässoafton och första maj. Valborgsmässoafton for man till Lund och strövade omkring på Bullis. Där kastade vi konfetti på varandra, och när vi kom hem blev hela huset fullt av konfetti, som fastnat i hår och kläder. Bullis var studenternas gata. På Valborgsmässoafton tändes eldar här uppe på backen.

Pingst körde man alltid till Fågelsång för att dansa. Annandag pingst for man till Bökeberg och hade mat med sej. Hemmet pryddes med blommor och grönt.

Midsommar. Varje midsommarafton for vi till Fågelsång, men dessförinnan hade vi rest majstång här på gården tillsammans med skomakare Ljungberg och sedan drack vi kaffe.

Allhelgonadagen togs i regel till kyrkan.

Mårten firades tillsammans med tjänstefolket och till Mårten äts alltid tupp och risgröt eller äppelkaka.

Advent. Till advent tändes alltid ljus. Numera tänder vi adventsstjärnan i halm, som jag fick för 15 år sedan.

Jul. Till jul slaktades, städades, bakades och tvättades så man var rent

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16752:14.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

halvdöd, men man ska ju göra rent åtminstone en gång om året. Förr tog vi alltid in till Lund för julsmytning men inte nu längre. Där blåstes julen in på Stortorget och görs så ännu. Julklappar har jag alltid fått, och julgran har vi alltid haft. Jultomtar hörde jag talas om när jag var riktigt liten, fast vi hade ingen hos oss. På julafton äts soppa, fisk, stek och risgröt, på juldagen färsk soppa och stek och på annandagen bruna bönor och sviskonsoppa. Vi har aldrig doppat i grytan här på gården.

NÖJEN, UMGÅNGESLIV OCH SPORT.

Mest umgicks vi med släkten men även mycket med grannarna. Man träffades, när man bjöds till kalas eller till kaffe. Vi grannar hade ett särskilt knep, när kaffet stod på bordet och vi ville bjuda in en granne. En handduk hängdes ut på klädstrecket och då visste alla grannarna att nu vankas det kaffe. När man skulle bjuda till kalas, red man med bud till häst.

Barnkalas var nog inte så vanligt förr, men min syster Anna hade barnkalas när hon var 10-12 år.

Ungdomsbjudningar var vanligt förr när jag var ung och då bjöds alltid på mat. Stora baler förekom också.

SLKF och SLU hade förr fester för hela byn på hotell och likaså RLF och Bondeförbundet.

Alla ungdomar i byn höll ihop och vi umgicks även med stadsungdomar. Inga speciella lagbildningar bland ungdomar förekom dock. Då och då körde man till

ACC. N:R M. 16752:15.

Bjärred med häst tillsammans med några andra familjer, och varje familj hade mat med sej, som vi sedan åt upp tillsammans. På försommaren för skolan tillsammans med föräldrar och lärare till Fågelsång med mat, musik och dans.

Dom leksaker jag hade gjorde jag för det mesta själv, men dockor fick vi alltid min syster och jag. Jag kallade min Sara Smith, men har ingen aning om var jag fått det ifrån. Mest lekte man utomhus, men när det var fult eller kallt väder fick vi vara inomhus och leka. Det var grannarnas barn vi lekte med. Jag har aldrig varit med om att tigga pengar.

Om någon var tvungen att gifta sej, ansågs det vara skamligt och inte så litet genant.

Bibliotek fanns i skolan och sykurser och skolkök har anordnats här ute i Ö. Torn. Hushållningssällskapet har hållit kurs i flamskvävnad. Vi har inte varit med i några föreningar, ty vi håller reda på oss själva här ute.

Radio har vi haft sedan 1938 och TV sedan 1961. Piano fanns i mitt föräldrahem, och det har vi kvar fortfarande.

Ingen i familjen har utövat någon sport.

POLITIK.

Min far var högerman, men vi är bondeförbundare. De yngre följde i regel föräldrarnas politiska åsikter. Per Albin Hansson sattes högt och likaså jordbruksminister Sköld. Man beundrade kungahuset och hade bilder på det på väggarna. Ingen i vår familj har varit med i någon fackförening.

15
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16752:16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

RELIGION.

Vi i vår familj har alltid tillhört statskyrkan. Morfar gick i kyrkan varje söndag, men nu går vi inte dit så ofta. Under morfars tid hölls predikan varje söndagseftermiddag i kommunalrummet här i Ö. Torn. Vi har aldrig tyckt om frikyrkorna. Ingen husandakt har hållits i vår familj. Bönerna Fader vår och Välsignelsen lärde mej mina föräldrar. Förr lades stor vikt vid konfirmationen. Byborna i Ö. Torn har alltid hållit styvt på kyrkan. Vi betalade ju arrende till biskopen. Biskop Billing var trevlig och bra och bjöd oss i Ö. Torn på te en gång om året och vid arrendebetalingen fick man alltid två cigarrer.

STUDIE OCH YRKESVAL.

I Ö. Torn har funnits småskola och folkskola. Det var också ganska så vanligt, att man gick på folkhögskola. Min syster Anna gick först i flickskola i Lund och sedan i gymnasium. 1917 tog hon studenten, och hon var nog den första flickan i Ö. Torn med det. Martin Olsson i Ö. Torn tog innan, och han var nog den första studenten här i Ö. Torn.

Blivande bönder skulle helst gått igenom lantbruksskola och lantmannaskola. Flickorna skulle gå igenom folkhögskola, vävskola och hushållsskola.

Strax efter kriget 1945 började det bliva modernt, att flickorna lärde sig till yrken. De flesta hade fri vilja att bestämma vad de ville bli, men föräldrarna bestämde allt i bland. För studiekostnaderna stod i redgel föräldrarna.

ACC. N:R M. 16752:17.

FAMILJ, SLÄKT OCH HEMLIV.

Jag kallade alltid mina föräldrar mor och far och bekanta till dem kallades fru plus efternamnet och herr plus efternamnet eller också moster och farbror.

Vi blev uppfostrade av far och mor. De agade oss aldrig men far har berättat, att han fick mycket stryk i skolan. Det gjorde inte så ont sade han, för jag hade alltid lagt böcker innanför byxorna för att klara mej.

I bland skrämde föräldrarna en för lea gubbar exempelvis för sillamannen " som köpte lea töser".

På kvällarna läste man. Man gick och lade sej mycket tidigare då än nu och det var regel, att man månaderna april-september skulle lägga sej i dagsljus. Vi flickor handarbetade även på kvällarna.

KOMMUNIKATIONER.

Inga förändringar i de allmänna vägförbindelserna har skett under min tid mer än att autostradan har byggts här uppe och att Getingevägen blivit cementerad. Lund-Revingejärnvägen byggdes 1904 och lades ner 1938, för den bar sej inte. Det blev tomt för dem där nere i byn och sämre för dem, när den lades ner. Hörbybussen går här förbi.

Varje onsdag och lördag for fruarna in till stan och sålde ägg på torget, medan männen gick på krog.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16752:18.

ACC. N:R M.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Far hade tvåhjulning redan någon gång före år 1900. Folkskollärare Lundgren varvförst med bil eller också dom på Brunshög, men jag kan inte komma ihåg när det var. Under kriget fick bilarna sättas in och häst och vagn kom till heders igen.

Posten har vi fått genom brevbärare, som först gick till fots, sedan cyklade och nu åker bil.

Lars Olsson i Ö. Torns by var nog först med telefon någon gång strax efter 1900. Vi hade telefon före 1910 här på gården.

HANDEL.

Var tredje onsdag i månaden var det stor marknad på Clemenstorget. Där såldes mycket djur. Själva har vi aldrig haft någon torgplats. Innan 1900 stod dom på Stortorget och sålde kött, har jag hört berättas. Nån gång på femtiotalet tog det slut med marknaderna i Lund.

Vi sålde till Hans Bengtsson och Per Bengtsson i Lund och smågrisar till grishandlare, som i bland kom hit ut och hämtade. På 1940-talet började vi sälja till Centralföreningen, Andelsslakteriet och Andelsmejeriet.

I bland kom det någon gårdfarihandlare hit ut. Oftast var det judar och de köpte gärna höns av oss. S.k. skedagubbar gick i gårdarna och sålde vävskedar, och några sålde dukar.

Vi har alltid handlat på Svea. De mest populära affärerna i Lund var Wickmans, Lundgrens och Håkanssons. Man betalade kontant varje gång men någon

ACC. N:R M. 16752:19.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

rabatt fick man inte men däremot karameller i strut, s.k. sidenkuddar.

Möblerna var handgjorda och beställdes för det mesta hos hantverkare inne i stan.

Kläder köptes hos skräddare Magnus Nilsson.

Ull kunde man byta hos Salanders i Lund, och man fick filter och garn igen.

KONTAKTEN MED STÅN.

Mest kontakt har vi i Ö. Torn haft med Lund. Far och mor tog till stan varje onsdag och lördag. Jungfrurna for också ofta till stan, för de sålde ägg på torget. De hade en fri eftermiddag då och då.

Vi for ofta in till stan för att gå på bio eller kondis. Bland konditorierna besökte vi helst Håkansson's, Gesters och Evas kondis. Första maj for man alltid in till Lund och gick på Bullis och så naturligtvis varje gång det var karneval där inne. När vi var en 15-16 år besöktes idrottsfester i Lund och så fick vi gå på festerna på Kulturen, för där var det slut redan klockan två. Där gick alltid många studenter, militärer och andra stadsbor.

Vi syskon hade många kamrater i Lund för vi gick där inne och läste till konfirmationen.

Lund har inte betydtt så mycket för oss här i Ö. Torn i fråga om nyheter. Jag tror inte heller, att vi blivit påverkade i någon högre grad när det

ACC. N:R M. 16752:20.

gäller seder och bruk.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND